

ELEKTRONSKE KNJIŽNICE

Podpora knjižnic pri izobraževanju na daljavo

Vida Močnik
študentka
Filozofske
fakultete

To, da je možno knjižnico uporabljati zunaj njenih zidov, ni nič posebno novega, saj so že antične knjižnice razpolagale s prenosnimi katalogi in omogočale svojim uporabnikom, da so pregledovali knjižnične fonde, ne da bi stopili v knjižnico. Knjižničarji so takrat seveda dobro poznali uporabnike in predvsem so vedeli, kdo in kje so. Danes, z uporabo novih tehnologij, število uporabnikov knjižnice stalno narašča, ti prihajajo iz različnih okolij, z različno izobrazbo, sposobnostmi ... Ti oddaljeni uporabniki zahtevajo od knjižnic, da ponovno preučijo svoje poslanstvo in prilagodijo storitve sedanjim potrebam.

Torej, da omogočijo, da si uporabniki pomagajo z njihovimi storitvami prek računalnikov on-line. Knjižnice so namreč vedno podpirale učenje, izobraževanje, raziskovanje. Tudi nekdanji oddaljenim uporabnikom pošiljale različne informacije, seveda tiskane na papirju, po pošti in faksu. Danes knjižnice čedalje bolj dopolnjujejo izobraževanje na daljavo. Tudi izobraževanje na daljavo ni nekaj novega, nove pa so tehnologije, ki jih je mogoče uporabiti pri tem in te so v zadnjih letih povzročile prav na tem področju korenite spremembe.

IZOBRAŽEVANJE NA DALJAVO ALI ŽE KAR IZOBRAŽEVANJE »ON-LINE«

Izobraževanje na daljavo je popularna in vroča tema. Sodobna tehnologija ponuja možnost študija na fakultetah in visokih šolah, ne da bi bili na njih fizično navzoči. Študentje

se izobražujejo po programih prek interneta in z drugimi tehniškimi pripomočki, na primer video-, avdiokasete, televizija in radio ... V ZDA tako študira približno milijon študentov, saj to obliko študija ponuja približno 55 odstotkov ameriških fakultet in kolidžev.¹

Pri izobraževalnih programih prek interneta ima velik pomen multimedija, napovedujejo pa ji tudi obetavno prihodnost.

Jay Moonah iz Rogers Communications Centre na Ryerson Polytechnic University, Toronto, v Kanadi napoveduje v prihodnosti transparentne tehnologije, enostavne za uporabo na primer digitalne knjige z videzom, ki ga ljudje intuitivno sprejmejo (torej enake klasični knjigi), kjer se strani obračajo s klikom na gumb, ipd. Opozarja pa, da se utegne zgoditi, da se bodo študentje in njihovi učitelji ukvarjali bolj z vsemi temi »igračkami«, kot se posvečali študiju in vsebini izobraževanja. Primerja tudi klasične izobraževalne programe »s fizično prisotnostjo« in

programe on-line. Predavatelj je pri predavanju uspešen, če vanj vključi zanimivo vsebino. Podobno velja za on-line izobraževanje, ki mora biti čimbolj intelektualno dovršeno in čim učinkoviteje uporabljati tehnologijo, če želi animirati študenta in obdržati njegov interes. Glede uporabe multimedije priporoča učiteljem, naj preverijo, ali je ta res potrebna in pomembna. Pri tem jim priporoča, da opravijo nekakšno samoanketiranje s tem, da si zastavijo dve vprašanji, in sicer:

Izobraževanje na daljavo - »druga priložnost« za čedalje večje število odraslih.

Kaj želim povedati?

Zakaj je uporaba multimedije potrebna za določeno predstavitev?

Svetuje jim tudi tretje vprašanje: Ali lahko to napravim sam?

NENEHNE SPREMEMBE ZAHTEVAJO FLEKSIBILNEJŠE OBLIKE IZOBRAŽEVANJA

Izobraževanje na daljavo zahtevajo predvsem družbene spremembe (Peraya, Daniel; 1994), to so:

- spremembe na ekonomskem in socialnem področju;
- število nezaposlenih narašča in to zahteva dodatno usposabljanje in izobraževanje;
- znanje postaja ekonomska moč;
- znanje ima zmeraj krajšo življenjsko dobo;
- novim razmeram na trgu se morajo prilagajati tudi podjetja, tako da stalno usposabljuje svoje zaposlene;
- investiranje v človeške vire je za uspešen razvoj edina pot.

Trg delovne sile se torej menja in potrebe po dodatnem usposabljanju in izobraževanju so iz dneva v dan večje. Izobraževanje na daljavo postaja najprimernejše sredstvo za te spremembe.

V zadnjih 20 letih smo priča preobratu v izobraževanju, ko se posveča več pozornosti učenju kot poučevanju. Znanje je nekaj, kar je zgrajeno skozi aktivnost, komunikacijo in refleksivnost. Učitelji naj bi bili svetovalci pri učenju, in ne več posredovalci znanja. V ta proces pa se nedvomno lepo vključuje izobraževanje na daljavo.

Izobraževanje na daljavo je možno za vse ravni in želje. Pri univerzitetnih programih se uporabljata dva sistema, in sicer zaprt (na primer FernUniverstaet of Hagen, Nemčija) ali odprt (na primer Open Universitaet of Heerlen, Nizozemska). Glavna razlika med njima je, da FernUniverstaet of Hagen spominja na klasične evropske univerze in omogoča vpis tistim študentom, ki imajo spričevalo o končani

srednji šoli. Odprte univerze, na primer Open Universitaet of Heerlen ali UK Open University, Milton Keynes, pa so, kot že ime pove, odprte vsem zainteresiranim, starim več kot 18 let, ne glede na njihove kvalifikacije.

Na teh univerzah je čedalje več študentov, preprosto zato, ker je to ena od privlačnih poti za študente. Čeprav so zaposleni, si lahko pridobijo novo diplomu.

So pa tudi študentje, ki si želijo pridobiti le nekatera nova znanja običajno v zvezi z njihovim delom, njihov glavni cilj ni diploma, ampak boljša usposobljenost za neko delo.

Izobraževanje na daljavo pomeni »posredovanje izobraževanja ali tečajev, seminarjev na oddaljene lokacije prek avdio-, video tehnologij ali računalniških tehnologij.

Izobraževanje on-line na daljavo je torej alternativna oblika klasičnega izobraževanja, ki je dostopna tistim, ki imajo možnost uporabe interneta. Študentje »se udeležujejo« predavanj ne glede na to, kje so, čas pa si tudi sami prilagajajo. Po internetu imajo dostop do svojih predavateljev in drugega osebja ter do fakultetne knjižnice. Izobraževanje on-line je ekvivalentno tradicionalnim oblikam. Študentje so deležni enako kakovostnega pouka kot študentje v predavalnicah, le da jim je ta dostopen on-line. Izobraževanje lahko poteka na njihovem domu, delovnem mestu ali v računalniških učilnicah, ki jih imajo nekatere izobraževalne ustanove na voljo v različnih krajih. Posameznik si urnik oblikuje po svoje, vendar se od njega pričakuje redno sodelovanje in stike. V stiku s svojim predavateljem in on-line sošolci je s pomočjo programske opreme za videokonference. Fakulteto ali kolidž obišče le, ko opravlja izpite.²

VLOGA UNIVERZITETNIH KNJIŽNIC PRI IZOBRAŽEVANJU NA DALJAVO

Naloga univerzitetnih knjižnic je omogočiti vso podporo rednim »tradicionalnim« študentom.

dentom, pa tudi izrednim in tistim, ki se izobražujejo na daljavo. To je z digitalno tehnologijo in povezavami v internetu možno doseči. Čedalje več je knjižnic, ki svojim uporabnikom zagotavljajo dostop on-line do izobraževalnih vsebin institucije, za katero opravljajo storitve, do servisov njihove elektronske knjižnice in tudi do informacijskih virov na svetovnem spletu. Tako lahko od doma preverijo rešitev domače naloge, dobijo študijsko gradivo, izmenjujejo s profesorjem in kolegi informacije, naročijo izposojo knjig v stiku s službo za medknjižnično izposojo ipd.

S čim se bodo knjižničarji v naslednjem tisočletju torej še ukvarjali?

Knjižnica, ki jo vodi, omogoča podporo študentom na daljavo, ki obiskujejo predavanja na 73 različnih lokacijah ali študirajo samostojno prek interneta ali imajo kombinirana predavanja, kot so teleseminarji, audio- in videokasete in možnost sprejemanja gradiva po elektronski pošti.

V zvezi s 1. točko pravi, da se pošiljanje dokumentov po pošti v njihovi knjižnici čedalje bolj opušča, kajti študentje so vedno manj tolerantni do zamud in so predvsem naklonjeni prenosu datotek na svoj računalnik.

Študentje imajo možnost naročanja literature po brezplačnem telefonu, faksu, e-pošti ali elektronskem obrazcu na svetovnem spletu. Seveda pa dostava dokumentov, naročenih po navedenih poteh, zahteva posrednika – pošto ipd. Svojim študentom omogočajo dostop do podatkovnih baz komercialnih dobaviteljev, kot so OCLC, UMI in IAC. Popularnost uporabe teh servisov narašča iz dneva v dan. V treh mesecih si tako študentje neposredno priskrbijo 19.000 člankov – kot končni uporabniki, sicer pa v oddelku za medknjižnično izposojo obdelajo 26.675 zahtevkov.

V zvezi z 2. točko pravi, da knjižnica izobražuje študente, kako priti do podatkovnih

Po mnenju Maryhelen Jones (1998), direktorice knjižnice Central Michigan University za zunajkampusne dejavnosti, bodo morali knjižničarji zagotoviti uporabnikom zlasti:

1. dostop do tiskanih in elektronskih informacij, pomembnih za posamezne vrste izobraževanja;
2. usposabljanje za dostop, identifikacijo in vrednotenje informacij za njihovo izobraževanje;
3. mehanizme za povratne informacije glede uporabnosti zbirk, storitev itd., ki jih imajo na voljo za izobraževanje na daljavo;
4. poznavanje predpisov o avtorskih pravicah, kaj je dovoljeno in kaj ne;
5. povezavo z odgovornimi za izobraževanje, njihovo usposabljanje in zagotavljanje potrebnega operativnega znanja in kakovostno podporo programom za izobraževanje na daljavo.

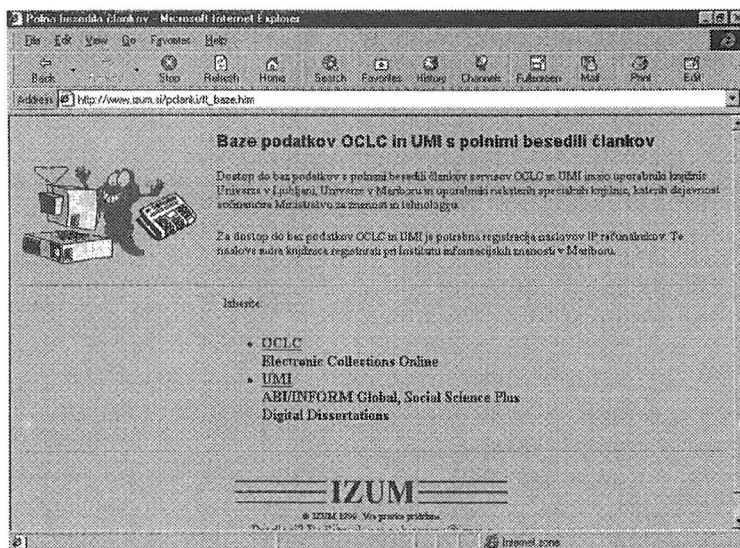
zbirk na tečajih v knjižnici, za tiste, ki pa se jih ne morejo osebno udeležiti, imajo oblikovanih nekaj elektronskih učnih orodij.

V zvezi s 3. točko navaja, da usposabljanje študentov, zlasti pri dodiplomskem študiju, za uporabo virov na internetu zvišuje kompetence knjižničarjev, pri tem pa je kritično mnenje študentov o lociranih informacijah v podatkovnih zbirkah in na internetu pomembna povratna informacija.

Pomembno je tudi poznavanje zakonodaje glede avtorskih pravic (4. točka). Tudi American Library Association podpira upoštevanje predpisov, zakon dovoljuje, da lahko za osebno uporabo pri študiju, kar imenujejo »fair use«, brez plačila nadomestil prenašajo elektronska besedila, vendar jih mora uporabnik takoj po prenosu zbrisati iz svojega sistema.

Maryhelen Jones poudarja, da je pomembno, da so knjižničarji povezani in da aktivno sodelujejo z institucijami (5. točka), ki so pooblaščenec za nadzor izobraževanja na daljavo, kot je v ZDA North Central Association of the Distance Education and Training

Knjižnica čedalje bolj postaja vodič po elektronskih informacijah.

Council, in drugimi odgovornimi za visoko šolstvo. Prispevek knjižničarske stroke in izkušnje pri oblikovanju ter vrednotenju posameznih programov je pomemben za dobro delovanje izobraževalnih programov. Knjižničarji so prisiljeni glede na vsak dan bolj izpopolnjeno tehnologijo iskati nove možnosti, kako čim hitreje in učinkoviteje dobaviti gradivo, to zahtevajo namreč od njih uporabniki in načini učenja.

Tako Chris Rusbridge, direktor britanskega

programa elektronskih knjižnic, v svojem poročilu navaja vrsto elektronskih virov (Tedd, Lucy, A.; 1998), ki naj bi jih omogočala elektronska knjižnica svojim uporabnikom (njegova knjižnica na Warwick University že tako deluje), in sicer:

- lokalni OPAC (javni katalog on-line),
- nacionalni kooperativni katalog on-line,
- samostojni CD-ROM-i,
- mrežni CD-ROM-i,
- elektronski sistemi za hranjenje člankov,
- servisi celotnih besedil,
- podatkovne baze na oddaljenih računalnikih, na primer Bath University (BIDS) ali Edinburg (EDINA),
- podatkovne baze na oddaljenih komercialnih gostiteljih, na primer The Dialog Cooperation, OCLC itd.,
- lokalne podatkovne baze, na primer bibliografije, letaki, brošure, arhivi,
- lokalni elektronski dokumenti, knjižnice in institucije,
- dostop do lokalnih virov,
- dostop do oddaljenih predmetnih kazal, oddaljenih virov,
- oddaljeno nameščene elektronske revije,
- lokalno in oddaljeno nameščene knjige.

ALI SLOVENSKE KNJIŽNICE SLEDIJO ZAHODNIM RAZVITIM DRŽAVAM?

V Sloveniji smo uvedli enoten knjižničarski informacijski sistem Cobiss (Bizjak – Jakac, Vilenka; 1998), v katerega je vključenih okoli 200 slovenskih knjižnic. Knjižnice z vzajemno katalogizacijo vseh vrst knjižničarskega gradiva polnijo in oblikujejo vzajemni katalog COBIB. Ta deluje tudi kot javno dostopni katalog on-line (OPAC).

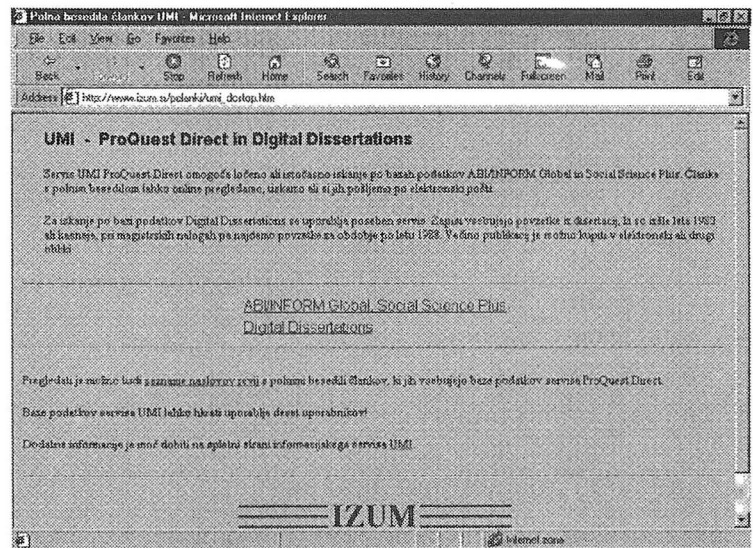
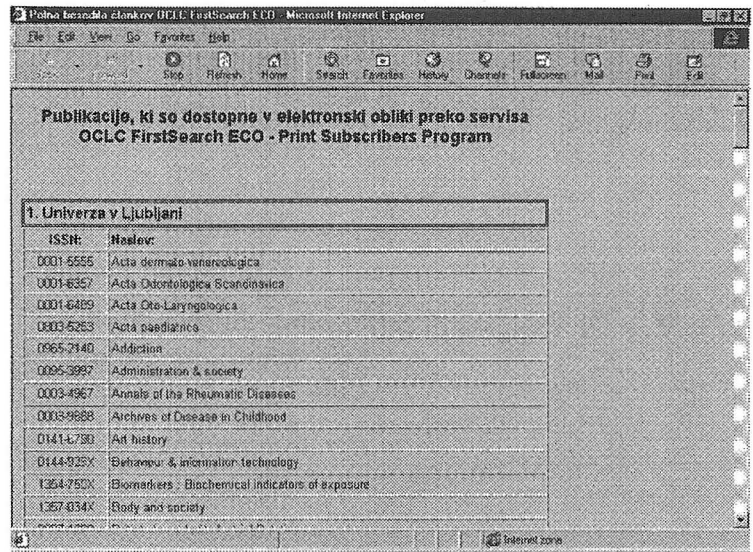
Komunikacijska infrastruktura sistema je Academic and Research Network of Slovenia (ARNES), ki omogoča povezovanje z in-

ternetom in javno mrežo za prenos podatkov SIPAX.25. COBISS sistem deluje na osnovi komunikacij on-line med lokalnimi računalniškimi sistemi in centralnim računalniškim sistemom, ki je postavljen v IZUM v Mariboru. Sistem za zdaj še deluje na 50VAX in AXP (Alpha) računalniku z Open VMS operacijskim sistemom. IZUM načrtuje popolno prenovo sistema s prehodom na NT platformo in programskim jezikom JAVA v naslednjih letih.

Sistem se torej stalno dograjuje in pred kratkim je bil pripravljen modul za medknjižnično izposajo. Tega trenutno še testirajo in za zdaj omogoča knjižnicam vodenje in obdelavo naročil za medknjižnično izposajo, v prihodnosti pa povezavo s katalogom in možnost neposrednega naročanja za končne uporabnike.

Knjižnice razpolagajo z lokalnim in nacionalnim katalogom on-line, s samostojnimi in mrežnimi CD-Rom-i, nekaj je tudi elektronskih revij. Za družboslovce je zlasti pomembna pridobitev vključitev SERVISA UMI v sistem COBISS, ki omogoča uporabnikom tega sistema brezplačen dostop do elektronskih revij in celotnih besedil člankov. Omogoča pa tudi elektronski prenos celotnih besedil magistrskih in doktorskih nalog (ameriških in kanadskih), te niso brezplačne, in možnost plačila s kreditno kartico. V kratkem bodo knjižnice lahko plačala za doktorska in magistrska dela poravnale iz depozita, ki si ga knjižnice ustvarijo pri UMI. Dostop je na voljo pri gostitelju IZUM v Mariboru (WWW.IZUM.SI).

V Sloveniji je čedalje več knjižnic, ki po internetu in intranetu omogočajo dostop do lokalnih in oddaljenih virov, manj pa je elektronskega publiciranja in izobraževanja uporabnikov, s katerima bi lahko učinkovito izrabili vse te možnosti in bi bili sploh seznanjeni s tem, kaj vse lahko danes v naših knjižnicah dobijo.

IZOBRAŽEVANJE ZA UPORABO INFORMACIJSKE TEHNOLOGIJE

Knjižnice bi morale za izobraževalne namene znati bolje ponuditi informacijsko tehnologijo in informacijsko podporo, s katero razpolagajo. Ker imajo poklicni knjižničarji največkrat visoko ali pa vsaj višjo izobrazbo, bi lahko poučevali na tečajih študente (nebibliotekarje) o informacijskih virih, ki so jim na voljo. Tudi pri nas bi bilo prav, da bi naši uporabniki spoznali uporabo digital-

nih tehnologij, ki omogočajo nabavo, hranjenje ter dostop do informacij in gradiv, originalno objavljenih v digitalni obliki ali digitaliziranih iz tiskanih, avdio-vizualnih in drugih oblik.

Tehnologija nam vse bolj pomaga najti podatke in informacije, potrebne za naše delo in odločitve.

Tečaji naj bi torej usposabljali za:

- dostop do elektronskih informacijskih virov na svetovnem spletu,
- uporabo bibliografskega kataloga on-line,
- uporabo specifičnih podatkovnih baz na CD-ROM-ih,
- uporabo specifičnih oddaljenih iskalnih servisov on-line, kot so DIMDI, STN, Dialog, OCLC,

- splošno IT-podporo (uporabo elektronske pošte, uporabo programov za besedila itd.),

- dostop do elektronskih revij in vedeti več o medknjižnični izposoji in dobavi dokumentov,
- splošno računalniško in informacijsko pismenost.

Po izkušnjah Aileen Wade, ki usposablja študente na Sheffield Hallam University v Veliki Britaniji, so tečaji uspešni, če so izpolnjeni naslednji pogoji (Wade, Aileen; 1996):

- tečaj je načrtovan in vključen v predmetnik, na začetku študija,
- usposabljanje vključuje študijsko področje udeležencev,
- izhaja se iz izkušenj učencev, ki se jih poveže z novimi zahtevami,
- povratne informacije in preverjanje so del učnega procesa,

- usposabljanje je del formalnega urnika.

Cibarellijeva (1998) pravi, da so osnova za uspešno poučevanje predpriprave, na primer:

- opredelitev obravnavane snovi,
- strukturiranje primernih vaj,
- predstavitev terminologije,
- oblikovanje optimalnega učnega okolja (praktično delo, demonstracija, predavanje),
- pripravljenost na tehnične probleme,
- priprava gradiva, prosojnic, predstavitev Power Point in vaj za splet,
- ovrednotenje virov,
- udeleženci naj ovrednotijo izobraževanje.

Naslednji izziv za knjižnice je lahko tudi elektronsko publiciranje in oblikovanje baze celotnih besedil dokumentov institucije, za katere knjižnice opravljajo storitve.

Čedalje več je idej in enotnih mnenj, da bi imeli dijaki, študentje, strokovnjaki, asistenti, profesorji dostop do in možnost za izmenjavo najnovejšega domačega znanja (seminarske naloge, diplome, magisteriji, doktorati, članki) z uporabo interneta (svetovnega spleta) kot najhitrejšega publicistično-interaktivnega medija.

Seveda se postavlja vprašanje, kako se take zahtevne naloge sploh lotiti. Pomembni izvedbeni vidiki so prav gotovo:

1. Pripravljenost na spremembe

Pri takem projektu je najpomembnejša podpora vodstva organizacije, in sicer:

- načelno-deklarativna in
- dejanska izvedbena podpora.

Informacijska tehnologija lahko namreč temeljito poseže v delovanje organizacije, zato je potrebna dejansko stoddotna podpora vodstva. Velikokrat se prav zaradi pomanjkanja te podpore (vlaganja v ljudi in nabavo

Elektronska knjižnica čedalje bolj postaja stvarnost.

sodobne računalniške opreme) v tovrstnih projektih uporabljajo improvizirane rešitve, ki dajejo slabe rezultate in odstotek uspešnih projektov je nizek.

2. Tehnološka infrastruktura

Uporabniku je treba omogočiti čim večjo stopnjo samopostrežnih storitev, hkrati pa sistem prilagoditi specifičnemu uporabniku – ga personalizirati (na primer profesorje bodo zanimali strokovni članki, referati ... z lastnega področja). Za gradnjo tovrstnih sistemov je potrebna kompleksna računalniška infrastruktura, ki ni poceni, to je še eden od razlogov, da je stoddstotna podpora vodstva nujno potrebna.

Zahteve v zvezi s strojno opremo so:

- profesionalni skener,
- računalnik-server za elektronske dokumente,
- faks,
- CD-enota.

Zahteve v zvezi s programsko opremo:

- operacijski sistem s podporo za servise, ki jih nudi sever, na primer WINDOWS NT;
- primeren uporabniški vmesnik za brskanje po arhivih elektronskih dokumentov;
- urejevalnik besedil s čim bogatejšo zalogo konverterjev med formati (na primer iz formata DOC v HTML ali PDF in podobno);
- OCR programska oprema.

3. Upravljanje vsebin

Vsebinsko v večjih sistemih je treba urejati/upravljati. Velika nevarnost takih javnih servisov je, da imamo kar naenkrat opravka z zelo velikim številom dokumentov, ki pa so po kakovosti zelo različni. Zato je treba v sistem vgraditi mehanizme za razvrščanje posameznih dokumentov in s tem uporabni-

ka zaščititi pred informacijsko preobremenjenostjo.

- Zavedati se moramo, da uporabnike privlačijo k tovrstnemu servisu urejena vsebina, ki jo je mogoče enostavno najti in ima tudi sicer za uporabnike uporabno vrednost. Zato potrebujemo v tovrstnih sistemih tudi urednike – moderatorje za posamezna področja (v knjižnici so to informacijski strokovnjaki).

Struktura takega mrežnega projekta naj bi bila torej organizirana tako, da bi vključevala:

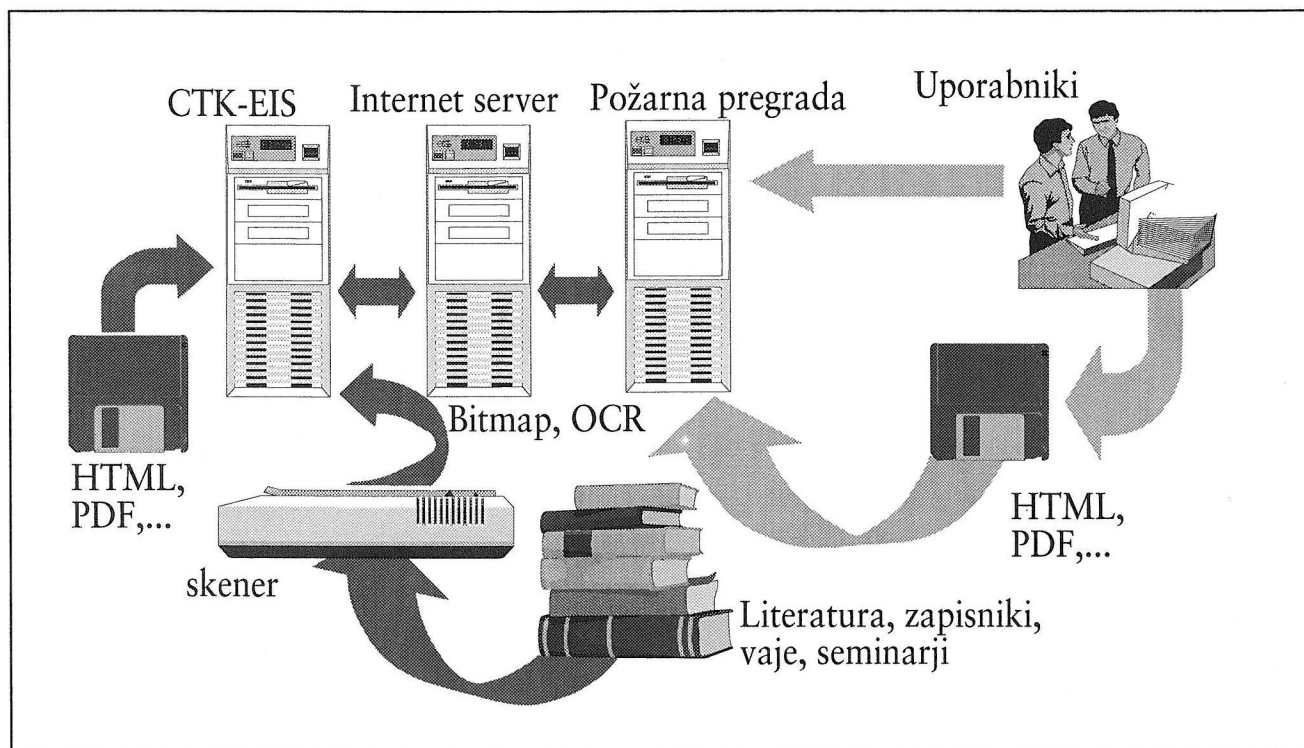
Izobraževanje na daljavo je najkompleksnejši izziv, s katerim se knjižničarji čedalje bolj spoprijemamo. Identificiranje, katere učne vsebine, metodologije in oblike so primerne in realne, da se jih vključi v elektronsko izobraževanje na daljavo, ni enostavna naloga. Pri tem bodo morali skupaj sodelovati izvajalci izobraževanja, programerji in knjižničarji, pri čemer bo največji prispevek slednjih prav v poznavanju tiskanih in elektronskih virov.

- dostop do gradiva za posamezne učne predmete (organizirane glede na področje, smer, predmet, stopnjo in učiteljevo ime);
- dostop do elektronske knjižnice in njenih storitev, dostop do sorodnih informacijskih virov, na internetu.

KNJIŽNICA - IZOBRAŽEVALNI INFORMACIJSKI SISTEM

Centralna tehniška knjižnica kot osrednja slovenska knjižnica za tehnične vede bi lahko na primer zgradila edukativni-informacijski sistem za tehnične vede s pomočjo tehniških fakultet, njihovih knjižnic in Filozofske fakultete, oddelkom za bibliotekarstvo (študentje bi lahko operativno precej pripomogli na primer pri procesiranju dokumentov) ter oddelkom za pedagogiko in andragogiko (tehniški strokovnjaki potrebujejo pri poučevanju tudi to znanje).

Informacijski strokovnjaki v knjižnici za te-

Groba skica edukativnega informacijskega sistema

hnično področje lahko veliko pripomorejo k dobri organiziranosti sistema s tem, da sodelujejo s fakulteto, katere področje sicer pokrivajo v knjižnici, jih spodbudijo k sodelovanju, oblikovanju in uporabi, se pravi k njihovi aktivni participaciji v projektu. Informacijski strokovnjaki so tudi tisti, ki posamezne učne vsebine – predmete povežejo z drugimi referenčnimi informacijami. Možno je tudi dopolnjevanje z drugimi izobraževalnimi vsebinami (na primer mobilna telefonija se poveže z designom, marketingom ...), pa tudi z informacijami o razpisih za raziskovanje, strokovnimi on-line revijami, konferenčnimi sistemi itd.

V začetku bi bilo morda najpametneje zbirati dokumente, ki jih ne obvezuje zakon o avtorskih pravicah in katerih avtorji se strinjajo z njihovo objavo. V nadaljevanju pa so knjižničarji tisti, ki te dokumente strokovno

obdelajo, indeksirajo ... Seveda bi bila najustreznejša oblika dokumenta elektronska datoteka, vendar bi na začetku morali dovoliti tudi tiskane, faksirane in ročne zapise. Dobra informacijsko-tehnološka opremljenost Centralne tehniške knjižnice (CTK) bi lahko omogočila tak projekt. CTK pa ima tudi interes, da med svoje storitve vključi tudi dejavnost, kot je podpora študiju na daljavo.

Želi sodelovati v evropskem projektu Elektronske knjižnice za gradiva akademskega poučevanja (European project of academic teaching materials), katerega najverjetnejši udeleženci so univerza v Regensburgu – univerzitetna knjižnica, Fernuniversitaet Hagen, univerza v Gradcu itd.

Sodelovanje pri tem projektu bi nedvomno pripomoglo k izkušnjam in poznavanju o gradnji takega sistema ter k boljši povezanosti z nekaterimi univerzami v Evropi.

SKLEP

Nedvomno se knjižničarjem obetajo novi, zanimivi časi, veliko je izzivov in prav bi bilo, da bi jih znali čim bolje izrabiti.

Tehnologija nam je že korenito spremenila načine, kako posredovati informacije in gradivo uporabnikom, spreminjala pa jih bo tudi v prihodnje.

Teh novih izzivov se moramo zavedati in o novitetah seznanjati uporabnike ter jim omogočiti znanje in informacije tako, da jim bodo čim dostopnejše, se pravi, živeti s tehnologijo, kajti tudi to je svet, v katerem živijo in se učijo naši uporabniki.

LITERATURA

Distance Education in a Print and Electronic World: Proceedings of the OCLC Symposium, ALA Midwinter Conference, New Orleans, Louisiana, January 9, 1998.

Philips Vicky, Cindy Jager: The Best Distance Learning Graduate Schools: Earning your Degree without Leaving Home.

Tedd, A., Lucy and Andy Large: The Electronic Library: Training the Trainers. Ljubljana, 30 Nov. – 2 Dec. 1998. Open Society Institute Slovenia and National and University Library Ljubljana (predavanja).

Bizjak – Jakac, Vilenka: Kako uresničiti koncept informacijske družbe v Sloveniji na področju knjižnične informacijske dejavnosti. VII. posvetovanje sekcije za specialne knjižnice. ZBDS, Ljubljana, 5.–6. november 1998.

Cibbarelli, Pamela R.: Guidelines for successfully teaching the Internet. Information Outlook, vol. 2, no. 11, November 1998, pp19–24. (<http://www.information-look.com/nov98/cibarel.html>)

Jones, Maryhelen: Future Fast Forward: Libraries and Distance Education. V: Proceedings of the OCLC Symposium ALA Midwinter Conference. New Orleans, Louisiana, January 9, 1998.

Kozma, R. B., The implications of cognitive psychology for computer-based learning tools. Educational Te-

chnology, 27 (11) 1987, pp 20–25.

Peraya, Daniel: Distance education and the WWW. Education at a distance, vol. 9, no. 7, July 1995, pp 20–23.

Wade, Aileen, Training the end-user. Case study 1.: Academic Libraries. V: Richard Biddiscombe (ed) . The end-user revolution. CD-ROM, Internet and the changing role of the information professional. London: Library Association Publishing, 1996.

¹ Čedalje več je možnosti za tovrstni študij tudi v Evropi, zlasti v Veliki Britaniji. Pri tem je pomembno, da se kandidati pred vpisom na te visokošolske ustanove pozanimajo glede njihove akreditivnosti oziroma jo preverijo, se pravi, ali je določena ustanova pooblaščen in ima verificiran program, potrjen od šolskih oblasti, in ali so spričevala oziroma diplome, ki jih izdaja, javno priznane listine. Za tuje študente se za omenjeni dve državi priporoča, da te podatke preverijo pri Britanskem svetu oziroma Informacijskem centru ZDA, ki sta običajno skoraj v vsaki državi.

² Tako si je možno pridobiti diplomu, magisterij ali doktorat.

Nekaj naslovov univerz v Ameriki in Veliki Britaniji, ki omogočajo to izobraževanje:

- Athabasca University, Athabasca, Alberta, Kanada (Masters Degree in Distance Learning) URL:<http://www.athabasca.ca/html/programs/masters.htm>

- Graduate School of America, Minneapolis, ZDA (Masters Degree in Education/distance education) URL:<http://www.tgsa.com>

- Nova Southeastern University FCAE, Fort Lauderdale, ZDA (Masters and Doctoral Degree in Instructional Technology and Distance Education) URL:<http://www.fcae.nova.edu>

- Texas A & M University, College Station, ZDA (Diploma Degree in Distance Learning) URL:<http://www-ebrd.tamu.edu/CDLR>

- University of Wisconsin, Madison, ZDA (Diploma Degree in Professional Development Distance Education) URL:<http://www.unex.edu/disted/depd/certpto.html>

- Open University of the United Kingdom, Milton Keynes, Velika Britanija (Diploma and Masters Degree in Open and Distance Education), URL:<http://www-iet.open.ac.uk/iet/MA/MA-IN-ODE.html>

- University of Surrey, Guilford, Velika Britanija (Master of Science in Applied Professional Studies in Education and Training) (Doctor of Education Ed. D.) URL:<http://www.surrey.ac.uk>

Pri slednji je študij širši, eden od modulov zajema tudi izobraževanje na daljavo.